

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Propositiones de sensu litterali sacre scripture

[urn:nbn:de:bsz:31-300759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300759)

aduersitates habitas/nihilomin' nūc aut
alias poterit spoliatio silr esse utilis/pro/
pter maliciā eccl'asticorū talib' bonis ab/
utentiū/ vt claudat via malignantiū. spi/
nis aduersantiū ne cadāt in p'cipitiū vici/
orū. **Jurta** qd' ait dñs. **Septiā** viā tuā spi/
nis. **Nūc** ad p'positū p'clusiōis p'stat q'
p'replatiū? vt sic pficit eccl'ie in bonis spi/
ritualib'. q'si de se r' imediate. actiu' aut
in bonis sp'alib'. **Uñ** moyses plus pfecit
in monte adorādo dū ali' p'liarent. q's mul/
tudo magna bellantiū. **Sic** de' q' nō de/
struxisset penthapolim peccatrice p'p' de/
cem iustos/si repri fuissent. p'p' miserē ec/
clesie r' eidē parcit. p'pter orōes paucorū
p'replatiū q's facit p'p' labores r' discurs/
sus r' turbatiōes multorū actiuorū. **Jurta**
qd' dicebat **Jero.** de heremitis antiq's/eos
esse vitā mūdi. r' ipm p' eos ne corrueret sta/
re. **Doc** infer' cōtra illos q' terrena t'm/
modo cogitātes dicūt iuristas r' praticos
terrena tractātes. r' diuinitis vel edificijs l'
epulis aggregandis occupatos/vtiliores
in eccl'ia q's p'replatiū bonevite r' sp'uali
bus exercitijs intendētes. q's deliros vel
fantasticos vel inutiles reputāt. q' aīalis
hō nō p'cipit rē. **Et** allegāt q' sp'ualia abs/
q's sp'alib' diu stare nō p'nt. qd' dictū absq'
dubio nisi sane intelligat blasphemū est.
Nūc enī eccl'ia fuit melior q's duz vixit
in paup'ate. qd' etiā **Jero.** poit i' vita mal/
chi. r' de Romano imperio dicunt hysto/
rici r' recitat **Aug.** rē. **Potius** r' veri' di/
ceret ecōtra/q' sp'alīa r' p'sertim in eccl'esia
diu absq's sp'ualib' esse nō p'nt. **Et** certū est
q' cū eis nō adesse nō p'nt. **Alioq'n** falleret
christ' q' dixit. **Primū** q'ri. re. dei. r' bec oīa
adij. r'o. nō dixit ecōtra. primū q'rite dita/
tionē r' post bec regnū dei r' iusticia ei' vo/
bis adijciēt. imo sicut alias memini decla/
rasse nimīū studiū in multiplicatiōe bono/
rū sp'alīū r' iurisdictionū in eccl'ia nō pua/
causa est sue desolatōis tam in sp'ualib' q's
sp'alib' r' h' manuducebat p' silitudinē cor/
poris mystici eccl'ie total' ad corp' verum
boīs. **Nā** intēdere nimis regimini sensua/
litaris. sp'eta directiōe rōis/est vtrūq's taz
sensualitatē videlicet q's rōem extinguere.
Dinc est q' multi p'boz r' p'replatiūorū in
eccl'ia/parū curāt si depauper' eccl'ia v' cō/
culcetur in sp'alib' istis vocatis bonis/vi/
dentes tot vicia r' abusus ex his puenire i'
cōiuijs supfluis. in venationib'. in symo/

nijis r' p'ediis r' violentis. p'motionib' in
dignissimorū/in ambitioib' p'laturarū r'
beneficioz/in sup'bijs dissolutissimis. i' vo/
luptatib' effeminatis. ceterisq's innumera/
bilib' r' nefandis abusionib'/in q'bus se re/
putant gerere vitā actiuā. dando onera q'
uia rē. **Et** bec oīa cessarēt/aut nō ita saltē
abundarēt/in paup'ate modesta. **Ampli**
us nō ita diuenterēt eccl'astici etiā de p'ri/
monio christi dotati ad traditiōes r' ad in/
uentiones boīm p' diuitijs cumulandis/
sp'eta lege christi sicut nūc facere cōspici/
mus. fornicatiōe quadā sp'uali p'niciosissi/
ma. **Et** ad grandē tempestatē moderni tē/
poris r' scismatis. p'olandā possent appli/
cari q' omitto. q' facile est ex p'cedentib' eli/
cere. **Septima** p'clusio. **Vita** Jo. bap.
post vitā christi r' m'ris ei' fuit angelica r'
inter viatores saltē q' ad aliq'd' p'fectissima
Pro cui' declaratione aduertendū q' vi/
ta iohis p't cōpari ad vitā aliorū tripliciter.
Vel q' ad p'phetiā vel q' ad austeritatē vi/
ctus vel q' ad meritū interi'. **Si** cōpemus
p'phetiā iohis ad p'phetias aliorū. q' ad hoc
iohes est p'fectior. q' modo certiori r' clari/
ori demonstrauit christū. p'pter quē p'p'he/
te oēs illustrati sunt r' suas p'teruerūt. p'
p'phetias. **Et** h' forsan innuere volebat ipa/
veritas cū ait q' inter natos rē. **Hec** moue/
at aliq' q' iohes videbat certa exp'ientia
christi. r' ob h' nō p'phetabat de eo. **De** cer/
tis enī r' p'ntib' nō est p'phetia. **Fateor** enī
q' aliq' in homie illo videbat respectu q'ri
nō erat p'phetia. sed scia v' exp'ientia. vt q'
hic esset v'n' homo sic ambulans rē. **Sed**
alia erant quē nō videbant vt q' talis ho/
mo esset de' r' messias in lege promissus r'
agnus dei qui tolleret peccata mundi rē.
Si dicat v'leri' q' **Johānes** interrogat'
respondit se non esse p'phetam. **Dicūt** ali/
qui euz hoc dixisse ex humilitate non ex
veritate. quasi videlicet aliq' esset humili/
tas sine veritate aut quasi humilitas per
mendaciū acq'ratur. **Et** ideo verius r' ap/
tius dicat q' **Johes** negans se p'phetā ni/
dit ad intentionē querentiū iudeorū. scie/
bant itaq's iudei scriptū esse in lege eorum
Deut. xviii. dicēte dño. **Prophetam** tibi
fulcūabo post me rē.

Sequūtur proposi
tiones eiu'dem de sensu l'rali sacre scriptu
re. **Et** de causis errantium.

De sensu lrali

Qui aut blasphemaverit in spi- ritu sanctu no habebit remissi- onem in eternu. Sz re erit eter- ni delicti. Dar. iij. Quedaz sunt in alijs lectoib sup hac pticula text? marci tercio qstataz exposita. Expofite fut inter cetera spes peccati in spum scru/ q a doctorib coiter assignant esse ser: 7 decla- rata est ratio. Inter illas vo spes peccati qd text? n appellat eternu delictu: nume- rat impugnatione veritat? agnite/ no q veri- tas sub rone q veritas possit a quocq im- pugnari/ plus q neqr ipa bonitas in ee ta- li a quocq ordiri/ neqz eni hfer vitas h mo- rone aliqna malicie vl impugnabilita- tis. Contigit nihilomin? veritate etia co- gnita impugnari: sub alia rone/ vt rone di- centis q habet odio. vl rone effect? ex veri- tate psequens/ vt qz p eam fit homi danuz aliqd tpale vl inhonoratio. Sic iudei ve- ritate de christo pri? cognita impugna- runt postmodu ppter odiu eius vehemens 7 radicata invidia. Et qz veritas p eu pdi- cata culpabat auaricia eoz atqz supbiam audiebant inquit euangelistaz vn? hec oia pharisei 7 deridebant eu qz auari erant. Erant silr arrogates 7 supbi. Et qm no- stris prochdolor tpi? videt iualuisse spe- cies hec eterni delicti q sez est impugnatione veritat? agnite/ ne du in anglia: ne dum in scocia: ne du in studio pgenfi 7 almania. sz etia qd dolet 7 pudz in francia. Proposui qdaz adducere valentia ad impugnatione doctrinale/ 7 psequenter ad eradicatione iudiciali pti hui? ra enormis / qd no ha- bet remissionem in eternu. Ampli? qz se- minatores heresum taliaz 7 impugatores veritatis qua agnoscunt vl agnoscere debe- rent/ cu se catholicos profiteant dicunt fun- dare dicta sua in scriptura sacra/ 7 ei? sen- su vero lrali/ qz sola scriptura asserunt se vel- le insequi 7 admittere: reiectis et p nibilo habit? qbuscuqz pstitutionib alijs vl scri- pturis decretori/ vel decretaliu: quas ap- pellant apocrifas et christo aduersas. Considerandu erit in primis: qs dicendus sit sensus lralis scripture sacre/ 7 qliter est inuestigandus 7 tenendus. Consideradu erit proinde magi in pticulari de ipis erro- rib/ nostro tpe vel inuētis vel renouatis. Et de causis 7 cautelis eorundem. Sint igit pro prima plderatiōe nra principalē p- ppositiones q sequuntur. Proposito p-

ma. Sensus lralis sacre scripture semper est ver? Patet: qz ex illo solo sumi pot effi- car argumentuz fm Aug? 7 Hiero. 7 Bn habet negare etia aduersarij cu qb? agen- dus est. Oppositu hui? est nup paris? co- demnatu. Et reputata est expositio vl al- legatio distorta/ q inducit ad illud apli. Littera occidit rē. Secūda. Sensus lralis sacre scripture accipiendus est no fm vim logice seu dyalectice. sz pot? iuxta lo- cutiōes in rhetoricis/ fmonibus vsitatas. 7 iuxta tropos 7 figuratas locutiōes quas comunis vsus committit/ cu plderatiōe cir- cūstanciaru lre/ ex pcedentib et posterius appositis. Dabet ei scriptura sacra sicut 7 moralis 7 historialis sciētia sua logicaz ppriam qua rhetorica appellam?. Unde Augustin? sup hac re libru purilem 7 de- gantem coposuit/ quem intulauit de do- ctrina christiana/ 7 i qrtuor volumia codi- stinxit. Enumerauit inter alia septem re- gulas titoni quas appellat clauas ad elu- cidatione 7 expositione sacre scripture ne- cessarias. De his ec loqr? Hi. de lyra prin- cipio postille sue sup bibliam. Tractauit insup de hoc sensu lrali mgr. D. de beuta in vna questione prologi sup sententias. Tercia. Sensus scripture lralis iudi- candus est prout ecclesia spiritus sancto in- spirata 7 gubernata determinauit/ 7 no ad cuiuslibet arbitriu vel interpretatione. Un- de Augustin? cotra eplam fundamenti. Euangelio no crederem rē. Nota qz reso- lutio finalis saltem declaratiua est ad ec- clesiam/ 7 ad consiliu eam representans. qz q euangelii marci sit euangelium christi/ p? q euangelii sancti thome vel nichodem. credimus ex traditione ecclie. Un 7 apls Si quis aliud euangelizauerit/ etia ange- lus d celo anathema fit rē. Quarta. Sen- sus lralis scripture pferim in sermonib moralibus vtitur plerūq indefinita pro vniuersali/ iuxta comunē modū accipien- di. Utitur insup alijs locutionib figura- tis/ prout modo dicebat/ propterea talis indefinita locutio no excusat temp asserē- tem a falsitate/ supposito q sit in aliquo p- ticulari casu veru illud qd indefinite pos- tum est. Quinta. Sensus logicalis ve- rus in assertionē theologica/ non excusat asserentem/ quin talē assertionē debeat re- uocare/ si falsa sit in sensu theologico litte- rali/ aut si sit scandalosa/ vel piaru auriū

noxi. qno Impug?

o p. 16. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

offensiva aut aliter male sonans / hec seq /
tur ex pdictis. **Sexta.** Sensus literalis sa /
cre scripture fuit primo p christu & aposto /
los reuelat / & miraculis elucidat / deinde /
fuit p sanguine martyru confirmatus / post /
modu sacri doctores / p rationes suas dili /
gentes contra hereticos diffusius elucere /
predictu sensum lralem / & conclusiones ex il /
lo clarius vel pbabili / & sequentes / postea /
succesit determinatio sacrorum concilio /
vt qd erat doctrinalit disculsum p docto /
res / fieret p ecclesia sententialit diffinituz.
Opposite sunt tandē pene p iudices tam
ecclesiasticos q̄ seculares / contra eos q̄ pro /
terua temeritate nollent ecclesiastice deter /
minatiōi subiaccere. Et hoc necessaria pui /
sione factu est / qm̄ in ratiocinādo & alterā /
do aduersus veritatē nō est apud multos /
finis. **Septima.** Sensus lralis si & dū /
expugnā epibus nostris / in his que sunt /
iam apte p ecciam determinata ac recepta /
nō oportet agere curiosis ratiocinatioibz /
aduersus impugnatores / sed statutis pu /
nitioibus vri. patet ex vltima pticula pro /
positiōis pcedentis. **Octaua.** Sensus /
lralis sacre scripture si reperitur determinat /
& decus i decretis & decretalibz / & codicibz /
concilio / iudicādus est ad theologia & sacra /
scripturā nō minus p̄tinere q̄ symbolum /
aplozū. Propterea nō est spernendus tan /
q̄ humana seu positua p̄stitutiōe funda /
tus. Et in hoc errāt pene om̄es heretici q̄ /
post cōpilatiōem decretorū & decretalium /
inualuerūt / vidētes enī q̄ errores sui suffi /
cienter coarguūtur p sentētias doctorum /
& summorū pontificū / & concilio / generali /
um / dicūt om̄es tales scripturas apocri /
fas esse / vel falsas nisi ostendat / q̄ fuit ex /
presse in scriptura sacra / & ita p̄sequēter ne /
gant q̄tuor doctores / & concilia / putātes q̄ /
ex sacra scriptura cōuinci nō possint. **Ve /
rū** est q̄ ex aduerso quidā inueniunt nolē /
tes vel nesciētes distinguere in ip̄is decre /
talibz & decretis / ea q̄ sunt de iure diuino /
pp̄redicto / ab his q̄ sunt de iure pure po /
situo / vel de iure pp̄rie naturali. l. de mix /
to iure ex pluribz. **Sup** qua re tam i lecti /
onibz q̄ in collatiōibus / p cōmēdatōe do /
minorū iuristarū sepe locut / sum / q̄ntum /
mibi datū erat / & vrile videbat. **Siquidē** /
ignozātia hui rei turbatiōem in eccia in /
ducit plus q̄ dici possit. **Nonā.** Sen /
sus lralis q̄uis sit in multis p̄sertim in

his que sunt necessaria ad salutē satis ex /
pressus in libris sacre scripture / vel ex illis /
euidēter p̄sequat apud eruditos in eisde /
libris / nihilomin / expedit tales sensus /
sub certis articulis cōpendiose in publi /
cum tradere / quēadmoduz de simbolo a /
postolorū & arthanasij factū fuisse cognoui /
mus. **Exigit** hoc matie cōmunitas rudis /
hominū / & capitū seu iudicioz / varietas /
prouit deducit sanct / **Thomas** in princi /
pio sūme cōtra gentiles. **Decima.** Sen /
sus lralis sacre scripture rationabiliter ex /
plicatur apud studia generalia / & in certis /
dioecesibus / ne dū p totaz ecciam / sed per /
diocesanozū sententiā cū cōsilio doctorū /
theologicozū in eisde studijs degentium.
Que ratio: q̄nta scz effrenis quozūdam li /
bertas in loquēdo & docendo / taliter cōpe /
scatur / quoniā apud theologos debet esse /
p̄scripta loquendi forma sicut tradit **Au /
gustinus** / liberis inquit / & vni /
sophi / & in rebus ad intelligendū difficult /
bus offensionē piarū aurū nō p̄mescūt /
nobis autē ad certā regulam loqui fas est.
Nota de studio parisiē. & articulis eius.
Nota de anglia & scocia & praga. **Nota** de /
godfrido de fontibz / et de q̄stione quā tra /
ctat / & qualiter argumēta sua nō p̄cludūt.
Undecima. Sensus lralis quozūdam /
articulorū / vt p̄cise declaratus p vnum /
episcopum / etiam cum cōsilio doctorū /
si negetur esse scripture / non redditur ex h /
p̄cise ip̄e negans hereticus. **Sed** penas /
appositas talis incurrit si sit diocesanus /
& ad reuocandum rationabiliter condem /
natur. **Probat**ur prima pars. quia potest /
ad papam appellare ex causis rationabi /
libus in casu. imo & a papa ad concilium /
generale. **Ratio** est. quoniā nec papa nec /
episcopus aliquis / est sic confirmatus i si /
de de lege cōmū q̄n possit errare. **Duo /
decima.** Sensus literal' sacre scriptu /
re / si negetur esse verus / & impugnetur /
raz verbo q̄ factu. per illos p̄sertim qui sub /
sunt p̄latis & inquisitoribus qui sensuz /
talem declarauerunt esse de sacra scriptu /
ra. **Consurgit** vt frequēter vebemens su /
spitio contra tales q̄ sunt heretici / scilicet /
q̄ habent deprauatiōē i intellectu p erro /
rem / & in affectu p incorrigibilitatē vl per /
tinaciam. **Ratio** est primo: quia p̄ferunt /
sensem suum iudicio prudentiorum & sa /
pientiorū. **Transgrediuntur** etiam ter /
ce 2

De causis errantium

minos quos ponunt patres eorum. Altera ratio est dum ea que determinata vel declarata sunt per iudices et concilium fidei. sunt talia que debent explicite credi per illos et ab illis que contradicunt. Exempla sunt manifesta in articulis parisiis condemnatis. quorum plurimi sunt de articulis fidei: quos quilibet adultus et capax rationis conuersans inter christianos tenetur explicite credere. sicut quod deus est trinus et unus. quod resurrectio mortuorum erit. quod fornicatio est peccatum mortale. quod mundus fuit creatus et non ab eterno. Et ita de plurimis. Sic etiam temporibus nostris condemnate sunt assertiones aliquae quae oppositas quilibet capax rationis et conuersans inter christianos ut communitate explicitate credere obstringitur. sicut quod iuramentum licitum est tenendum quando non vergit in detrimentum salutis eterne. quod homicidium non est licitum nec approbandum quando fit absque iudiciali et legitima auctoritate. quod rex non debet remunerare homicidia et per iuria. et ita de similibus.

Transeamus consequenter ad dicendum aliqua de causis errorum et cautelis errantium. Et dicam summarium et velut ab alto. quod omnium errantium primaria radix et principalis origo fuit et est inordinata affectio vel voluntatis deprauatio. Hoc vidit Augustinus dicens approbare falsa pro veris non est natura instituti hominis: sed pena damna. Declaramus propterea istud quod nunc diximus et intendimus: et hoc narrando potius quam disputando vel conclusiue loquendo. Ecce in primis. quod error omnium in luciferorum coplicibus angelis. puenit ex damnatione voluntatis vel affectus per arrogantiam et superbiam in seipsis concupiscentiam per declaratur Augustinus in suo de ciuitate. et doctores communitate in secundo sen. Ecce quod ena idcirco errauit: quia curiose percipuit fructum pulcrum visu et ad vesceduz suauem. ita ut consequenter delapsa sit in hunc errorem ut crederet fieri sicut deus sciens bonum et malum. et ut etiam renocaret in dubium diuinam sententiam. quam absolute tenebatur credere: ne forte inquit moriamur. Ecce adam qui et si non seductus sit: sicut mulier. prout dicit apostolus. seductus tamen in hoc fuit secundum doctores: quod nolens contristare delicias suas. scilicet concupiscentiam credidit veniale. quasi pro nihilo esse illud quod erat mortale. Sic habem

quod superbia et quedam sensualis concupiscentia inducunt errores. Consideremus inuidiam et iram ipsius cain aduersus abel. et inueniemus quod propter eam cain cecidit in buccam. et in alios multos. quod credidit peccatum suum maius esse quam diuinam misericordiam. Sic post eum errauerunt plerumque tam ex iudeis quam ex vocatis christianis. qui dicebant non esse penitentiam vel salutem post certum numerum. vel vices peccandi. sicut Augustinus. et Hieronymus. de lyra notat. et sicut alii exposuerunt illud apostoli ad Hebraeos. Impossibile est eos qui semel lapsi sunt. Consideremus propterea sicut iam tactum est. quod propter inuidiam iudei prius habentes notitiam de aduentu christi. conuerterunt in oppositos errores de christo. dicebant quod erat samaritanus. demonium habens. vorax et portor. vini. et publicanorum amicus. Similiter posterioribus et etiam modernis temporibus. Quidam reputantes se iustos. et considerantes vitam prelatorum et sacerdotum. subiectam esse multis vitiis. et prauis moribus. acceperunt viam suis erroribus. sicut experientia docuit mille modis. Et ad ostensionem huius et confirmationem eorum que diximus. inferamus hic verba: formalia que actor summe de vitiis et virtutibus posuit tractatum de fide. Prima causa erroris est ignorantia capacitatis intellectus humani. quidam enim non attendentes limitatum esse intellectum humanum. credunt eum capacem esse omnium. et ideo credunt illud non esse quod ab eo non capitur. Sicut si aliquid crederet circum solis omnia continere. ipse crederet illa non esse que infra circum illum non continentur. Similis error est illis qui credunt non posse esse scientiam de magnitudine inae solis et lune. et stellarum. quia ipsi non habent eam. Secunda est auersio intellectus a credendis. et ab his que possunt hominem inducere ad credendum. et conuersio ad errores. Quidam enim sic amant errores suos. ut pertrahant eis non velint cogitare vel audire. Prover. xviii. Non recipit stultus verba prudentie nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Non est datum homini videre post tergum suum. nec videre intuitu. sic nec intelligere ea a quibus intellectus se auertit. Nolunt audire qui sunt in erroribus aliquid demiraculis. nec sacra eloquia. nec rationes doctorum. quibus possunt ad veram fidem

induci. ideo non est mirū si remanēt in erro-
ribus suis. **Tercia** est rerū subtilitas
et intellectus grossities/ qui turbidum ha-
bet visum pilū qui ab alijs videt non vi-
det/ sed nō ideo cōtendere debz eum/ ibi nō
esse/ nō videt visus humanus quicquid vi-
det acquinus. **Quarta** est distantia a
credendis. quidam enī cōmorantur in sen-
sibilibus/ qui longe sunt a credendis que
sunt inuisibilia/ nō appropinquātes ad il-
la nec studio nec exercitatiōe. ideo non est
mirū si illa non vident/ ipi sensum volunt
habere ducem ad credenda qui cecus est qm
tum ad ea. Unde sic disputant de spūali-
bus/ sicut ceci de coloribus. **Berū.** super
Lan. Quomodo lux incassum circūfun-
dit oculos clausos vel cecos/ sic animalis
homo nō percipit ea que sunt spiritus dei.
Augustinus. Deus lux est nō corporū sed
mentū. hanc lucem qui nō vidit/ est qua-
si cecus in sole. **Quinta** est negligentia
querendi dei adiutorij ad ea credenda.
Fides nō est naturalis/ imo est in electiōe
diuine bonitatis/ et donū gratuitum. Si
esset naturalis eadez esset apud omnes/ nec
esset tanta dissensio de ipa quāta est/ ideo
a deo petenda est. **Bar. ix.** Credo domie
adiuna incredulitatem meam. **Ephes. ij.**
Gratia estis saluari p fidem/ et hoc non ex
vobis/ dei enī donum est. **z. i. Job. v.** De-
dit nobis sensum vt cognoscamus deum
verū/ sicut sol nō videtur nisi ex lumie suo
sic sol intelligētie nō videtur nisi ex lumie
suo/ scz ex luce gratie quā infundit. **Sz a-**
liqui sunt vt vespertiones solem non vi-
dentes de nocte quādo volant/ quia tunc
sol nō lucet sup terram/ de luce vero eū nō
vident/ quia tunc dormiūt. Sic isti soles
intelligētie ideo non vident/ quia in nocte
sunt cum ipse eis nō luceat/ lucez gratie in-
fundendo/ non propter hoc affirmare de-
bent eum nō esse. **Sexta** est obstaculuz
peccati/ quidam enim immūdia operuz
suozū/ qsi obiectu manuum/ lumē solis in-
telligētie a se repellunt. **Job. xxiij.** Ipsi
rebeldes fuerūt lumini. **Septima** est su-
perbia que est velut inflatio faciei interio-
rum. **Augustinus.** vij. cōfess. Tumore meo
sepabar a te/ et nimis inflata facies claude-
bat oculos meos. **Berū.** super **Lan.** Su-
perbo oculo veritas nō videtur/ sincero
prz. sup illud **Nere. xliij.** Arrogātia tua
et superbia cordis tui deceptit te. **dic glo.** Dis-

hereticus arrogans/ qz superbia facit here-
ticum/ nō ignorātia. **Augustinus.** Super-
bia meretur illudi. **Abac. ij.** Quomō vi-
num potantem decipit/ sic erit superbus.
Unde Gregorius de supbis. Tanto in-
quit a dei luce longe sunt/ quanto apud se
humiles nō sunt. **Octaua** est affectio i-
ordinata. intellectum trahens ad contrā-
ria fidei. vt timor inordinatus/ vel amor
vel odiū. Affectio inordinata est velut lip-
pitudō respectu oculi interioris. **Augusti-
nus.** Si quis alteri digito solem ostende-
rit et videre nō potuerit culpet potius ocu-
li lippitudinē/ qz digiti ostensionē. Hanc
lippitudinem purgari oportet. **Augusti-
nus.** Purgāus est animus vt prospice-
re illam lucē valeat. **Timor** multos re-
traxit ne crederent in christum. qui enim
credebant in christo despiciebant ab alijs
et extra sinagogam siebant. ideo qui glori-
am amabant/ et contemptum istum time-
bant/ nolebant ad christū conuerti. **Jo. v.**
Quomodo credere potestis qui gloria ab
inuicem recipitis/ et gloriā que a solo deo
est nō queritis. **Amor** etiam diuitiaruz/ et
timor amittendi locum et gentem iudeos
impediuit ne in christum crederēt. **Amor**
diuitiarum oculus est auarozū. **Et amor**
deliciarum est oculus voluptuosozū. **Za-
cha. v.** dicitur de impietate. **Dic** est oculus
eozū in vniuersa terra. **Proverb. xxi.** Lu-
cerna impiozū peccatum. ideo auaro vi-
detur aliquid licitum quod alijs nō vide-
tur. quia auaricia est lucerna ei/ fm eā enī
iudicat. **Luxurioso** videt illa quā nimis
amat pulchra/ cuz sic deformis/ quia amor
facit eum errare in iudicio illo. **Odium** eti-
am intellectum multozum a fide auertit.
multi valdenses odientes prelacionē cle-
ricozum/ dicunt deo obediendum esse/ et nō
homini. Aliqui etiam ex eis dicunt solis
prelatis bonis esse obediendum. Dicunt
etiam ordinem non esse necessarium ad h
qz aliquis liget vel soluat. **Et qz** nō est ne-
cesse vt aliquis confiteatur peccata sua
sacerdoti. **Et qz** relaxationes quas epis-
copi consueuerunt facere non valent/ nec
suffragia ecclie profunt mortuis. **Ite** ti-
mētes errores suos per iuramenta pro-
palari dicunt in nullo casu esse intranduz.
Ite timētes se occidi dicunt in nullo ca-
su esse hominem occidendū. **Sic** transie-
runt heretici in affectum cordis etc. **Za-**

De cōione sub vtraqꝫ spē.

les corrumpūt omnē ordinē hierarchicū /
nedum in ecclesia / sed etiā in seculari poli-
cia. Tales nihilominus protestantur se si-
dem catholicam tenere / et cum euocantur
querunt subterfugia sophistica / et captio-
sas rōsiones / et linguis et linguis loquūt.
Tales infecerunt regnum anglie / destru-
erunt studium pragense / et vsqꝫ ad scociā
venerunt. Et prohdolor experimur / in
hoc regnū qualiter multiplicati sunt su-
per numerū. qui ad seditiones et rebello-
nes contra omnē dominationē eriguntur
et nolunt qꝫ infima p media reducantur in
deum / sed pstituant se iudices et supmos.

Finis.

Incipit tractatus

magistri Johannis de Berson cōtra here-
sim de cōmūicatione laicorum sub vtraqꝫ
specie.

Oblatus iuxta senio-
rum huiꝫ sacri concilij
Constantien. monitio-
nem generalem / nōnul-
la que concernūt expu-
gnationē heresum et he-
reticorū nostri tempis.
nominatum secte nouiter exorte / et protinꝫ
isdicialiter damnate / de necessitate cōmu-
nicandi laicos sub vtraqꝫ specie. panis sci-
licet et vini / profero cum euangelica pau-
percula duo minuta / que dici possunt du-
plex ille denarius quem samaritanus pro-
tulit et dedit stabulario p cura vulnerati.
vnius denarius decē regulas speculatiuas
alter decem praticas habet inscriptas.
Prima. Scriptura sacra est fidei regula.
contra quā bene intellectam / nō est admit-
tenda auctoritas. ratio hominis cuiuscūqꝫ
nec aliqua cōsuetudo. nec constitutio. nec
obseruatio valet. si contra sacram scriptu-
ram militare cōuincatur. hec regula fun-
damentū est cōmune nobis et hereticis qꝫ
impugnare conamur. Propterea conce-
dimus et approbamꝫ omnes vel auctorida-
tes vel rationes que hanc probant / p quā
to nō ad aliud probandum p eos ducunt
vel induci quererētur. Quāobrem sacrascri-
ptura debet considerari / quasi sit vna pro-
positio copulatiua / cōnectens singula s p-
tes. et vnam cōfirmans per alteram / duci-

dans et exponens. quoniam si propositio a-
liqua sacrescripture posita assertiue p au-
ctorem suum / qui est spiritus sanctus / esset
falsa. tota sacrescripture sicut dicit Augu-
sti. vacillaret auctoritas. quia simul est ra-
tio assentiendi per fidem cuiuscūqꝫ propo-
sitioni signate in sacrascriptura. ita vni si-
cut alteri. scilicet auctoritas diuine reuela-
tionis. que vtrobiqꝫ cōmunis est ratio cre-
dendi. **Secunda.** Scriptura sacra dū
consideratur in aliqua sui parte vel propo-
sitione / non est tenenda in solis terminis
illius propositionis / aut in illo sensu quē
illa propositio sic p se et nude considerata
facit. Sed conferenda est et concordanda
p comparationem ad alios sacrescripture
passus. Paret hec regula ex precedenti / et
p exempla manifesta / qualia sunt innume-
ra. Dixit itaqꝫ christus Math. vlti. Qui
crediderit et baptisatus fuerit saluus erit.
si quis voluerit in hac precisa forma sen-
tentia stare / non admissa quacūqꝫ colla-
tione ipsius cum alijs. sicut inuentos ali-
quos esse tales notat Augusti. de ciuita-
te dei. xxi. constat qꝫ errabit manifeste / po-
nendo qꝫ sola fides sufficit i baptismo ad
salutem / sine alijs virtutibus. sicut trabe-
rent aliqꝫ ex simili verbo christi Qui credit
in me habet vitam eternam. Amplius ar-
guendo ad homines sic. Inducemꝫ illud
christi Joh. vi. Ego sum panis viuus / qꝫ
de celo descendit. si quis manducauerit ex
hoc pane viuet in eternum. Et amen fm
istos nō sufficit manducatio solius panis
id est sumptio corporis. sed requiritur bi-
bitio sanguinis. **Tercia.** Sacrascriptu-
ra potest et debet in suis partibus et parti-
alibus assertionibus / reuerenter et humili-
ter et diligenter expositionē recipere / con-
cordando passum cum passu et vnum p al-
terum indicando. Sequitur ex preceden-
tibus. Et quia sic fit in omnibus alijs sci-
entijs et doctrinis / in quibus intentio et sen-
sus vnius dicti trahitur ex alijs / ex qꝫ
apparet intentio dicentis. quoniam fm Di-
larum intelligentia dictorum / ex causis est
assumenda dicendi. Alioquin plura essent
mendacia et contradictiones i qualibꝫ sci-
entiarum. et precipue in sacra et diuina qꝫ
essent veritates in omni modo loquēdi cō-
muni. **Quarta.** Scriptura sacra in ex-
positione partium suarum requirit et re-
quirit homines primo predictos ingeni o

Sacra p qꝫ cōmū